

ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือเจือง: มุมมองจาก มหากาพย์เรื่อง “ท้าวฮุ่ง-ท้าวเจือง” The heroic of Thao Houg or Chueng: A viewpoint towards the epic entitled, “Thao Houg-Thao Chueng”

ชูศักดิ์ สุคนันท์¹ Chusak Sukaranandana

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือท้าวเจือง จากมุมมองในมหากาพย์เรื่องท้าวฮุ่งหรือเจือง มหากาพย์เรื่องนี้เป็นวรรณคดีวีรบุรุษที่มีชื่อเสียงมากแห่งอุษาคเนย์ ได้นำเสนอการสวดสรรเสริญวีรกรรมของวีรกษัตริย์ในสมัยโบราณ พบว่า มีผู้ศึกษาเรื่องราวของมหากาพย์เรื่องนี้ในแง่มุมต่างๆเป็นจำนวนมาก ส่วนการวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือท้าวเจืองนั้นพบว่า ท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรมและสามารถประมวลความเป็นวีรบุรุษโดยรวมได้แก่ ทรงมีพระปรีชาสามารถในการรบ ทรงมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ทรงอุดมบุญญาอนุภาพ ทรงมีภาวะผู้นำที่ดี ทรงยึดมั่นในหลักจารีตประเพณี ทรงเป็นที่เคารพรักและมีความรักที่มั่นคง

คำสำคัญ: ความเป็นวีรบุรุษ, ท้าวฮุ่ง-ท้าวเจือง, มหากาพย์

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Assistant Professor, Thai Language, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

Abstract

This article aims to analyze the heroic of Thao Houg or Thao Chueng towards the epic entitled, “Thao Houg-Thao Chueng”. As a notable heroic chronicle literature to praise the ancient valiance in Southeast Asia, it is found that there are many different viewpoints referred to this epic. In view of the story analysis, Thao Houg or Chueng held for the cultural heroic who had wisdom in martial obligations. He was regarded to doughtiness, righteousness, leadership, and conservatism. So Thao Houg or Chueng became respectable and durably benevolent.

Keyword: *The heroic, Thao Houg-Thao Chueng, epic entitled*

บทนำ

“ท้าวสูงหรือเจือง”เป็นมหากาพย์ที่มีชื่อเสียงของลาว เป็นวรรณคดีวีรบุรุษที่ได้นำเสนอการสดุดีสรรเสริญวีรกรรมวีรภัยวีรเกียรติยศของชนชาติในสมัยโบราณ บริเวณลุ่มน้ำก้างจังหวัดเชียงราย คือท้าวสูงหรือเจืองที่ได้ทำศึกสงครามปกป้องบ้านเมืองและขยายอาณาเขตแม่แสนยานุภาพ ครอบคลุมดินแดนกว้างใหญ่ไพศาล ผู้รจนาเรื่องนี้ไม่ปรากฏนามสันนิษฐานว่าเป็นกวีนิพนธ์จากราชสำนักล้านช้าง ซึ่งมีความชำนาญในการแต่ง มีลีลาการแต่งที่ไพเราะเพราะพริ้ง มีนักวิชาการนำเรื่องนี้มาศึกษา อภิปรายและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง สุจิตต์ วงษ์เทศ (2538 : 16) กล่าวว่า ท้าวสูงหรือขุนเจืองเป็นชื่อของวีรบุรุษทางวัฒนธรรมข้ามพรมแดน เผ่าพันธุ์สองฝั่งโขง ดวงเดือน บุญยวง (2538 : 183) กล่าวว่ามหากาพย์เรื่องนี้แต่งขึ้นระหว่างศตวรรษที่ 14-16 โดยนักกวีล้านช้าง ส่วนจิตร ภูมิศักดิ์(2538 : 127) กล่าวว่า ขุนเจืองในมหากาพย์นั้นนักวิไล้มน้ำกแต่งขึ้นเพื่อสรรเสริญวีรบุรุษ

ส่วนประคอง นิมมานเหมินท์ (2538 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า “ท้าวเจืองหรือที่มักเรียกกันว่า ขุนเจือง หรือพญาเจืองนับว่าเป็นวีรกษัตริย์ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายที่สุดในกลุ่มชนชาติไทหลายกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้ลำน้ำโขง มีเรื่องราวปรากฏในตำนานประจำถิ่นต่างๆ เช่น ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานเมืองพะเยา และตำนานพื้นเมืองสิบสองพินนา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมในดินแดนชนชาติไทหลายแห่งที่แต่งขึ้นเพื่อเสนอเรื่องราวของวีรบุรุษ ผู้นี้โดยเฉพาะมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ที่เป็นร้อยแก้วได้แก่ตำนานพญาเจือง และที่เป็น ร้อยกรองได้แก่ คำขับเจืองหาญ ที่แต่งขึ้นในสิบสองพินนา บทประพันธ์เรื่องเจืองหาญที่แพร่หลายอยู่ในกลุ่มไทดำในเวียดนาม บทประพันธ์เรื่องท้าวยี่บาเจือง และเรื่องท้าวบาเจือง หรือที่รู้จักกันว่าเรื่องท้าวสูงท้าวเจือง ซึ่งแต่งขึ้นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้น

นอกจากนี้ ธิดา สารยา (2538 : 174) กล่าวถึงเรื่องของท้าว ขุน พญา ไว้ว่า ขุนเจือง ถูกเรียกด้วยคำว่า “ขุน” นำหน้าในฐานะ “นาย” ของกลุ่มชนชาติ บางแห่งได้รับความนิยมนำด้วย คำว่า “ท้าว” หรือ “พญา” แล้วแต่ลักษณะทางวัฒนธรรม เอกสารของไต่ยวนมักเรียกว่า “ขุน” ในขณะที่ไต่ลือเรียก “พญา” แต่ของลาวเรียก “ท้าว” เห็นได้จากกลอนพื้นท้าวสูง-ท้าวเจือง ตำนานอีกหลายฉบับในภาคเหนือเรียกขุนเจืองว่า “พระยา” ซึ่งประการหลังนี้คงเป็นเรื่องการบันทึกคัดลอกแบบแปรรูปคำต่างกันไป

ท้าวสูง หรือ ขุนเจืองเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรม ตามความหมายที่ว่า culture

Hero เป็นวีรบุรุษที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ผู้ซึ่งได้สร้างแบบแผน พฤติกรรม วิถีชีวิต จารีต ประเพณี ความเชื่อให้แก่ชุมชนวีรบุรุษประเภทนี้ไม่มีชื่อปรากฏในประวัติศาสตร์ แต่จะพบในตำนาน(myth) พงศาวดาร นิทานประจำถิ่น(Legend) และไม่สามารถระบุสมัยได้แน่ชัดได้แต่เพียงประมาณอย่างคร่าวๆ ว่าจะอยู่ยุคสมัยใดสมัยหนึ่ง มักมีชีวิตที่โลดโผน มีอิทธิทธิปาฏิหาริย์ จนกลายเป็นกึ่งเทพกึ่งมนุษย์ (สุกัญญา สุจฉายา , 2542)

จากการศึกษาประวัติท้าวฮุ่งหรือขุนเจือง พบว่ามีความสอดคล้องกับหลักการข้างต้น กล่าวคือในสมัยโบราณก่อนประวัติศาสตร์ ท้าวฮุ่งหรือเจืองได้เป็นผู้นำในการสร้างบ้านแปลงเมืองเล็กๆ สอนให้ชาวเมืองเรียนรู้การกสิกรรม ได้แก่ การทำนาหาเนื้อหาปลา การถนอมอาหาร การคมนาคม สร้างแบบแผนพฤติกรรมอยู่ร่วมกัน สอนระเบียบจารีตประเพณี พิธีกรรมการนับถือผี วิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนการทำศึกสงคราม การปกครอง จนกระทั่งต่อมาได้ทำสงครามรวบรวมนครรัฐต่างๆ เข้าด้วยกันจนเป็นปึกแผ่น ได้สร้างวีรกรรมในด้านต่างๆ เป็นอันมาก ชนชาติไทยบริเวณลุ่มน้ำโขง ได้แก่ ไทลื้อ สิบสองปันนา ล้านนา ล้านช้างและภาคอีสานของไทยได้นำเอาวีรกรรมของท้าวฮุ่งมาเล่าสู่กันฟังเป็นนิทานวีรบุรุษประจำเผ่า เล่าสืบต่อกันมาโดยไม่ขาดสายและได้สร้างอภินิหาร อิทธิทธิผจญเข้าด้วย ครั้นต่อมาภายหลังได้มีผู้บันทึกเป็นนิทานปรัมปรา หรือตำนานเรื่องท้าวฮุ่งขุนเจืองจึงปรากฏเป็นลายลักษณ์ (ธวัช ปุณโณทก, 2541)

เรื่องราววีรบุรุษท้าวฮุ่งหรือขุนเจืองได้ขยายออกไปเป็นบริเวณกว้าง ธิธา สาระยา (2538) กล่าวว่า ในพรมแดนของชนชาติได้กล่าวถึงขุนเจืองจากตำนานประวัติศาสตร์หลายถิ่นอย่างกว้างขวางซึ่งกระจายการตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มน้ำโขงตอนกลางตามแนวตะวันตก ตะวันออก ตั้งแต่รัฐฉานของพม่า ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนแถบสิบสองปันนา ทางเหนือของประเทศไทย ตอนเหนือของลาวและเวียดนาม หรือตามชื่อเมืองที่มีประวัติการเคลื่อนไหวในยุคโบราณของภูมิภาคนี้ ได้แก่ เชียงตุง เชียงรุ่ง เชียงแสน พะเยา เชียงใหม่ ลาว เชียงขวาง และแกวปะกัน คือ ฉวน

ขอบเขตการขยายตัวของตำนานวีรบุรุษขุนเจืองได้แผ่ขยายครอบคลุมกลุ่มลาว เวียดนามนามขุนเจืองจึงเป็นวีรบุรุษในตำนานลุ่มน้ำโขงโดยสมบูรณ์ การบันทึกเรื่องราวลายลักษณ์อักษร ที่เกิดขึ้นในสมัยหลัง ช่วยแพร่เรื่องขุนเจืองสู่ดินแดนอื่นของชนชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ที่เห็นได้ชัดเจนนคือ เชียงรุ่ง ได้ยกย่องขุนเจืองอยู่ในฐานะวีรบุรุษต้นประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง ที่สำคัญคือ เรื่องราววีรกรรมของท้าวฮุ่งหรือเจืองได้รับการถ่ายทอดออกมาเป็นวรรณกรรมทั้งที่เป็นมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องว่าเป็นมหากาพย์

มหากาพย์ที่มีชื่อเสียงของโลกมีไม่มาก ได้แก่มหากาพย์รามายณะ มหาภารตะ อีเลียด โอเดสซี และ โรลองค์ ซึ่งมีลักษณะร่วมที่เห็นได้ชัดก็คือ เป็นเรื่องยาว มุ่งสวดตีวีรกรรมของ ผู้กล้าหาญของชาติ หรือสังคม

ช่วงเวลาที่จะเกิดเป็นมหากาพย์ได้นั้นมักจะเป็นช่วงที่บ้านเมืองยังไม่เป็นปึกแผ่นหรือยังไม่สงบเรียบร้อย จินตนา ยศสุนทร (2521 : 28) กล่าวว่า มหากาพย์เป็นลักษณะของวรรณกรรมสมัยเมื่อชาติบ้านเมืองยังไม่เป็นปึกแผ่นจึงถือเรื่องเกียรติเป็นเรื่องสำคัญดังเช่นในยุคของอัศวินเมื่อพันสมัยนั้นแล้วก็ไม่เป็นที่นิยม

ในการศึกษามหากาพย์เรื่องท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นพบว่าท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นมีลักษณะความเป็นวีรบุรุษอย่างหลากหลายและสามารถประมวลผลเพื่อเสนอข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือเจือง

1. ทรงมีพระปรีชาสามารถในการรบ

ทรงเชี่ยวชาญในการรบ ท้าวฮุ่งหรือเจืองมีความสามารถในการรบ และมีคุณลักษณะพิเศษคือมีอาวุธสำคัญคู่บุญบารมี คือ ดาบฮางเซ็ง และมีช้างศึกที่เก่งกล้าสามารถ มีความแข็งแรงมาก คือ ช้างเผือกพานคำ นอกจากนี้ยังได้ของวิเศษจากนางง้อมหญิงคนรัก นางเล่าให้ฟังว่าเป็นของบิดาให้ไว้ ใช้ออกศึกทำให้ปลอดภัยและได้รับชัยชนะ การสงครามในสมัยนั้นนิยมชนช้างท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นมีความสามารถในการชนช้างเป็นอย่างดี ดังบทประพันธ์ที่ว่า

	“...ก่า่องเนื้อเจ้าฮุ่ง	เจืองหาญ
	คิงมือยอฮื่นแหวน	ผายซี
	เลยผันช้างพานคำ	คูกกว่า
ปัฐ	ก็หมื่นฮ้อยฮุมพร้อม	พาบชน

(สิลา วีระวง, 2548 : 100)

จากบทประพันธ์ที่ยกมาจะเห็นได้ว่าท้าวฮุ่งหรือเจืองต้องรับศึกหนักเพราะเป็นการทำศึกชนช้างที่เป็นกองทัพใหญ่เป็นหมื่นร้อย เท่ากับ หนึ่งล้านและก็สามารถเอาชนะได้ นอกจากนี้ก็ยังบัญชาการทัพได้ดี กำกับแม่ทัพต่างๆในการโจมตีให้ได้ชัยชนะ ข้าศึกก็กลัวเกรง ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“...ท่อกว่า	ยะหว่างไวัซ่างใหญ่	คุณเมือง นั้นเนอ
กุจัก	มवलแพนกวอนหมู่หลวง	ไหลเข้า
บอกแก่	ขุนพลพร้อมขุนนาย	เนื่องนี้
	ขุนใหญ่พร้อมโดยเจ้า	อยู่ฟัง

(สิลา วีระวง, 2548 : 98)

แต่นั้น	พระบาทท้าวชมชื่น	ยินสงวน
	คุณพางเป็นเขื่อนแข็ง	ขนงตัน
มาจัก	แบ่งพลลั่นเดาดี	ดาแต่่ง
	เห็นที่แกวมากลั่น	ลุงเจ้าชู้ภาย

(สิลา วีระวง, 2548 : 98)

จากบทประพันธ์ที่ยกมา แสดงให้เห็นถึงการออกคำสั่งบัญชาการรบแก่แม่ทัพและกองทหารว่าควรจะเป็นแบบใดจึงจะเอาชนะได้ ท้าวฮุ่งจะสู้รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับไพร่พลทุกครั้ง บางครั้งท้าวฮุ่งก็จะตะลุยด้วยตนเองก็มี มีความสามารถในการใช้อาวุธได้ดีและแม่นยำ มีความถนัดและคล่องตัวในการใช้ดาบฮางแข็งซึ่งเป็นดาบคู่บารมี

2. ทรงมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว

ท้าวฮุ่ง หรือ เจืองมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการทำศึกสงครามไม่เกรงกลัว ความตาย ยอมตายอย่างกล้าหาญ มีบทประพันธ์หลายแห่งที่กล่าวถึงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของท้าวฮุ่ง หรือ เจือง เช่น

...ท้าวอวยหน้าเดินป่า	ทุกภาย
เฮาจักกองกันตาย	ไเฮ่เดียว ลงแล้ว...

(สิลา วีระวง, 2548 : 244)

...แต่นั้น	หนักเนื่องซ่างฟ้าฮ้วน	ฟังมา
	เจืองจักฝืนตัวตาย	ไช่ลือ เลยห้าม

(สิลา วีระวง, 2548 : 245)

3. ทรงอุดมบุญญาภาพ

ท้าวสูงหรือเจืองมีพระบุญญาภาพเพียบพร้อมไปด้วยพระเกียรติ พระยศ พระเดช พระกรุณาวิคุณ พระเมตตาและพระบารมี มีบุญวาสนา ประชาชนยกย่องสรรเสริญ ในตอน “อุบัติ์นั้น” ได้กล่าวถึงท้าวสูงหรือขุนเจืองเป็นเทพบุตรจุติมาเกิด โหระทำนาอย่าดีเลิศ จะได้เป็นใหญ่ มีชื่อเสียงก้องจักรวาล มีสิ่งของคู่บารมี ได้แก่ช้างเผือกพานคำ ฮ่องเงินคู่ และดาบฮางเซ็ง มีผู้นำสิ่งของมาถวายมิได้ขาด ยิ่งเจริญพระชันษามากก็ยิ่งทรงอุดมบุญญาภาพมากขึ้นเป็นที่เลื่องลือ ท้าวจักรวาล ดั่งบทประพันธ์ที่ว่า

ลือยี่เจ้าตีวสร้อย

เซ็งท้าว จักรวาล

(ลิลิต วีระวง, 2548 : 153)

การที่จะทรงอุดมบุญญาภาพได้นั้นต้องเป็นที่เกรงขามของเมืองอื่นๆจนกระทั่งต้องมาขอเป็นเมืองขึ้นเพื่อพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ปรากฏว่าในเรื่องได้กล่าวถึงเมืองต่างๆทั่วสารทิศได้เดินทางมาเข้าเฝ้าท้าวสูงหรือเจืองและได้ถวายส่วยเครื่องบรรณาการเป็นจำนวนมาก ทั้งทองคำ เงิน ช้าง ม้า ที่มาจากแดนไกลก็มี จีน จาม มอญมาน เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าทรงอุดมบุญญาภาพเป็นอย่างยิ่ง

การที่ผู้ทรงอุดมบุญญาภาพจะเสด็จไปไหนมาไหนย่อมมีขบวนแห่อย่างสมพระเกียรติ ในเรื่องราวนี้ได้มีบทร้อยกรองที่กล่าวถึงการเสด็จของท้าวสูงหรือเจืองว่าประกอบไปด้วยขบวนแห่ยิ่งใหญ่ งดงาม อลังการ สมพระเกียรติ การเป็นผู้ทรงอุดมบุญญาภาพด้วยบุญบารมีนั้นจะต้องมีเครื่องประกอบแสดงเป็นจำนวนมาก ในการแห่แหน มีการเชิญเครื่องสูงต่างๆ เช่น พัดโบก จามร เครื่องประโคมแตร สังข์และอื่นๆ มีคนเข้าเฝ้า กราบไหว้เป็นจำนวนมากแสดงถึงความยิ่งใหญ่สังเกตได้จากบางตอนของบทประพันธ์ดังต่อไปนี้

...เพราะเมื่อภูวนาท้าว	จักจาก เมืองหลวง
ผายแดงบัวออกมา	เกยกว้าง
พั้งงามห้างเดาดา	เฮียงแทบ
พระบาทเจ้าตีวข้าง	ใจแจ้ง นั้งเนา

.....

...มั่งมั่งเหลือมไกวแกว่ง	จามร
แตรสังข์เพลงพาทย์แคน	เสียงห้าว

กฤษกรข้างพานคำ	ยกย่าง
อวสั่งท้าวทองล้าน	ที่ทาง
	(สิลา วีระวง, 2548 : 160)
...ญาบญาบเบื่องฟ้าเบิก	ยอมมือ
สานสานเสียงล่ำมแหน	ทุกกำ
ลือแข็งเจ้าเงินยาง	ยศมาก
ทุกที่ซ้าขอไหว	อ่อนเจือง
	(สิลา วีระวง, 2548 : 183)

4. ทรงมีภาวะผู้นำที่ดี

ลักษณะของความเป็นวีรบุรุษ อีกประการหนึ่งก็คือ การที่ทรงมีลักษณะความเป็นผู้นำ ในการวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นปรากฏว่าทรงมีภาวะผู้นำ ตั้งแต่ยังทรง พระเยาว์สังเกตจากงานพระศพของพระบิดา คือขุนจอมธรรมสวรรคต ขณะนั้นท้าวฮุ่งหรือเจือง ยังเยาว์ แต่ก็รับเป็นภาระในการบริหาร กำกับนัดหมายบริวารเพื่องานพระศพของพระบิดา การเก็บอัฐิขุนจอมธรรมในลักษณะของแม่งานจนสำเร็จ

นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำชุมชนที่ ดูแล นำชาวบ้านทำงาน ทำนา บริหารจัดการและสั่งสมสภาวะผู้นำ ความเป็นผู้นำในตัวของท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นมีอยู่ในสามัญสำนึกและมีความลึกซึ้งตั้งแต่สมัยยังเป็นหนุ่มน้อยอยู่ ในบทประพันธ์ได้กล่าวถึงว่าขณะที่พระบิดาเพิ่งสิ้นพระชนม์ ท้าวฮุ่งหรือเจืองก็มีความคิดเป็นห่วง กังวลว่าประชาชนจะอดอยากหิวโหย แสดงให้เห็นถึงความมีจิตใจ เป็นนักปกครอง มีจิตบริหาร มีการบริหารชุมชนเพื่อทำนา ท้าวฮุ่งใช้ชีวิต ทำเอง พาทำ มอบหมายหน้าที่การงานให้ทำ ให้รับผิดชอบ สังเกตได้จากตอนทำนาและโหม่เนื้อดังต่อไปนี้

	...แต่นั้นเจืองก็ปูนแบ่งไว้	ยังไถเชือกคาว
	เตียนแต่งตั้งเผื่อไว้	คาวควาย
อันว่า	อ้ายคว่างให้ไปแต่ง	เขื่อนนา พั้นก่อน
	เถิงเมื่อวันลุนกูจิง	ซีไป สุนกล้ำ
	ทอว่าเคืองใจด้วย	ควายฮาม น้อยหนุ่ม
	เฟิกก็ยังไม่คุ่น	ปีล้า ล่วงเถิง
ชลช.....	

(สิลา วีระวง, 2548 : 7)

แล้วจึงไขผักตูกวายเป็น	ออกผั้น ผยองผ้าย
เจืองก็ทะยานโยงเด็น	บายไถซุกแล่น
เจืองหว่านเข้าสูนกล้า	ที่นา

.....๗๗.....

(ลิลิต วีระวง, 2548 : 7)

จากบทร้อยกรองที่ยกมาแสดงให้เห็นภาวะผู้นำของท้าวสูงที่ได้ชักชวนบริวารทำนา บางครั้งก็ลงมือปฏิบัติเอง นอกจากนี้ยังสอนวิธีการทำนา การหาเนื้อหาปลา และวิธีเก็บถนอมรักษาอาหารให้มีกินตลอดปี สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาในสมัยโบราณ

ภาวะความเป็นผู้นำของท้าวสูงนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยไม่เผด็จการทำศึกเสร็จแล้วจึงถามแม่ทัพนายกองและบริวารว่าจะสู้ต่อ หรือจะตามไปตีข้าดังบทร้อยกรองที่ว่า

...ท้าวสูง	ไขเจื่อนถ้อยถามหมู่	ลุงอว
	ผายความยินสื่อเมือง	ฝูงเหง่า
บัดนี้เฮาก็	พันแมนฮ้ายคาเวียง	สะสว่าง
เพิงที่	เมี้ยนเครื่องเข้าเชียงล้าน	ลวดงาย

(ลิลิต วีระวง, 2548 : 7)

ในฐานะที่ท้าวสูงเป็นหัวหน้าซึ่งการบริหารปกครองโดยทั่วไปแล้ว ในสมัยก่อนส่วนมากจะปกครองแบบราชาธิปไตย มีพระราชเป็นใหญ่มักจะตัดสินใจด้วยอำนาจ แต่ท้าวสูงกลับให้ความสำคัญในการถามปรึกษา แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ทรงเป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม นอกจากนี้ยังแบ่งนา แบ่งเมือง ให้แม่ทัพหรือคนสนิทไปปกครอง เป็นการส่งเสริมกำลังใจด้วย

ทรงมีภาวะผู้นำที่รอบคอบ มองกว้างไกล สะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ท้าวสูงมีความรอบคอบ และมองกว้างไกลทุกด้านมองเห็นการไกลทุกอย่างเป็นอย่างดีที่ตีเป็นทีเลื่องลือไปทั่ว นอกจากนี้แล้วท้าวสูงยังมีวิธีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นมา เป็นการให้โอกาสดังบทร้อยกรองที่ว่า

	...ฮั้นฮั้นเทียบนับคั่ง	โองคำ
เจืองก็	วางความสอนคว่างเฉื่อย	ฝูงเหง่า

บัดนี้	สุกั้เอากันด้านทุก	ประการ แหนข้าง
	เมืองใหญ่กว้างมหาโล	ลือเฮา
	อย่าแผลถ้อยไว้คว่าง	คืดปอง
	เอากันแข็งแสงเชียง	ตางท้าว
	คองไตฮ้ายไตดี	คูถึ
	อย่าเฉื่อยะน้ำก้วเข้ม	ค้ำกล้าสะหาว

(สิลา วีระวง, 2548 : 156)

จากบทหรือกรอนที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงการที่ท้าวฮุ่งหรือเจืองได้จัดอบรมการสั่งสอนแก่แม่ทัพและคนสนิท ในสภาวะของผู้นำนั้น นอกจากทำได้ด้วยตัวเองแล้วมักที่จะได้แนะนำสั่งสอนให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย

ท้าวฮุ่งนั้นเป็นผู้นำที่ให้ความเสมอภาคทั้งเพศหญิงและเพศชาย เคารพในสิทธิสภาพสตรี มีการแบ่งเมืองให้ผู้หญิงปกครองเมือง เช่นให้นางจอมผู้เป็นมารดาไปครองเมืองปะกัน ให้นางเม็ง หรือป้าของท้าวฮุ่งไปสร้างเมืองใหม่มีช้างม้าเป็นจำนวนมาก บ้านเรือนกว้างใหญ่

มีการปูนบำเหน็จรางวัลแก่ขุนศึกกแก้วทหารส่งเสริมขวัญและกำลังใจ เช่นการยกย่องความดีความชอบของเหล่าทหารและญาติ

ท้าวฮุ่งมีภาวะผู้นำที่มีความสามารถเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ เมื่อเข้าศึกจากเมืองปะกันมาประชิดเมืองเงินยาง ท้าวซึ่มนึกถึงท้าวฮุ่งหรือเจืองที่จะมาช่วยรักษาเมืองได้ และให้มาช่วยรบหลายครั้ง

5. ทรงยึดมั่นในหลักจารีตประเพณี

ในความเป็นวีรบุรุษนั้นท้าวฮุ่งมีความยึดมั่นในหลักความเชื่อที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ท้าวฮุ่งยึดมั่นในประเพณี และความเชื่อ เช่นการเลี้ยงผี การปาดขำแหละควายเพื่อพลีกรรม แต่ผีบรรพบุรุษดังในบทประพันธ์ที่ว่า

“เจ้าจิ้งให้จำช้อน	เฮาฮีบ ครัวควาย
พลีกรรมผีหมูกำ	เป็นด้า
ปูนปายพร้อมทุกชั้น	ขวัญคู่
พระพี่น้องสองเจ้า	นั้งเฮียง

(สิลา วีระวง, 2548 : 46)

แสดงให้เห็นว่ามีการทำบุญสุนทานยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีธรรมในการดำเนินชีวิต มีความกตัญญูรู้คุณ ได้แก่ การสำนึกบุญคุณบิดามารดา พี่ชายและผู้มีบุญคุณ

6. เป็นที่เคารพรักและมีความรักที่มั่นคง

ในความเป็นวีรบุรุษของท้าวชูงหรือเจืองนั้น มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับไพร่ฟ้าประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนรักและจงรักภักดีต่อท้าวชูงตั้งแต่องค์พระยาจันทลอด พระชนม์ชีพ เพราะมีพระจริยวัตรที่งดงามเป็นนิสัยทำให้เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป แม้กษัตริย์ต่างเมือง เช่น ท้าวซิม ก็ยังนิยมชมชอบในนิสัยใจคอความเป็นคนดีของท้าวชูง จึงทุ่มเทความรักให้ และประกาศยกลูกสาวให้ด้วย มีบทร้อยกรองที่แสดงว่าท้าวซิมรักท้าวชูงปานดวงตาว่า...

“...ท่อกว่า	คิดชูงผู้แห้ว ดูเก็ง	สองตา ออกแล้ว
เขาก็	มวลแมนแดงดาตเวียง	วังล้อม

(สิลา วีระวง, 2548 : 68)

นอกจากนี้แล้วยังเป็นที่รักของทแกล้วทหารทั้งหลาย เมื่อมีเหตุการณ์ไม่สงบเรียบร้อย มีศึกมาประชิดหรือต้องต่อสู้กับข้าศึก เหล่าทหารก็จะขันอาสาออกรบและตายแทนท้าวชูง ดังบทร้อยกรองต่อไปนี้

“...สว่าสว่าล้วนโยเทศ	ฝูงหาญ
ขานอวถวิลนอกใน	ตางเจ้า
ทูกนายพร้อมขุนกวาน	แล้วอย่า
เมี้ยนหมู่เข้าเทแล้ว	พ่องลง”

(สิลา วีระวง, 2548 : 73)

จากบทร้อยกรองดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความรัก ความศรัทธาของทหารที่มีต่อท้าวชูง กล้าตายและยอมสละชีวิตเพื่อสู้ตายแทนท้าวชูงได้

ในกรณีของหญิงคนรัก นางจ้อมได้จัดทัพเพิ่มเติมให้ท้าวชูงด้วยความรัก เห็นสิ่งอื่นใดก็คือความรักจากนางจ้อม ที่เสียสละทุกอย่าง เป็นต้นว่าของศักดิ์สิทธิ์ป้องกันภัยต่างๆ เพื่อให้ท้าวชูงปลอดภัยและได้ชัยชนะกลับมา สังเกตจากบทร้อยกรองต่อไปนี้

	“...หมักหมอนหน้าจอมลั่ง เดียวจ๊กแกลงคำคืน เขากี้ ชมแพงเพียงสองตา ประดับพวกฟ่องทั้งข้าง	มาตา คอบเจือง ในห้อง ตันที่ จริงแล้ว ช้อยหลาน (ลีลา วีระวง, 2548 : 73)
“...นางจิ่ง	แจงดูสร้อยสังวาล แหวนขอดลั่นคำเข้ม พร่างพร่างเหลื่อมมณีราช พรายพรายควรวค่าเมือง	มุกมาต ขอบลาย ฤทธา พันฟ่อง
เฮียกชื่อ	นาคาเหลื่อมแสงสุรย์ พ่อย่อมย่องยกไว้	เสด็จยาตร ใส่หัว
ปางเมื่อ	พระพ่อเข้ายาดท้าว ครันยกยกยื่นแมน นางก็พาที่ท้าว พี่ปไว้เวนให้	เขียงแท่นทามผี เผ่านั้น มัวไป ทวนกลอน กอยบอก ช้อยแสง” (ลีลา วีระวง, 2548 : 80)

สุดยอดของเรื่องแห่งความรักก็คือ มีความรักมั่นคง มีสัจจะ ซื่อตรงต่อคนรัก เมื่อครั้งที่ ตีเมืองปะกันได้รับชัยชนะ ได้ทรัพย์สิน เงินทองและผู้หญิงมากมาย ท้าวชูงมีความสุขสบายแวดล้อมด้วยบริวารเฝ้าแห่นแต่ก็ยังไม่มีความมั่นคงรักคิดถึงนางจอมด้วยความซื่อสัตย์และไม่ลืมคำสัญญาที่ให้ไว้ว่าจะนำสินสอดมาขอแต่งงาน แสดงให้เห็นถึงความรักที่มั่นคง

วิธีการการสู้รบของท้าวชูงหรือเจือง

ท้าวชูงได้ทำศึกสงครามด้วยความกล้าหาญหลายครั้ง แต่ครั้งก็ได้รับชัยชนะ ทำให้กองทัพมีความภาคภูมิใจ ฮึกเหิมในการต่อสู้และมีกำลังใจในการทำสงคราม ได้แก่ การไปทำศึกที่เมืองเงินยาง ท้าวชูงได้รับการขอร้องให้ไปช่วยลุงซิมเพื่อทำศึกกับพวกแกว เมืองปะกันที่ยกทัพมาล้อมเมืองเงินยางเพราะต้องการชิงนางอ้วไปเป็นชายาท้าวเองกา ท้าวชูงได้รับชัยชนะจับตัวท้าวเองกาได้และได้ชนช้างกับท้าวกว่าพระยาแกวและตัดคอท้าวกว่าได้เป็นวีรกรรมอันห้าวหาญของท้าวชูง

ต่อมาไปทำศึกที่เมืองปะกัน โดยหลังจากที่ช่วยเหลือเมืองเงินยางให้ปลอดภัยแล้ว ท้าวฮุ่งได้ยกทัพตามไปตีพวกแกวถึงเมืองปะกัน ทำศึกที่เมืองปะกัน ท้าวฮุ่งชนะยึดครองเมืองได้

ต่อมาไม่นานได้ยกกองทัพไปทำศึกที่เมืองตุมวาง สาเหตุที่ท้าวเจืองต้องยกทัพไปตีเมือง ตุมวาง เพราะหุนบังกับคำหึงไปก่อวุ่นพวกข้าพวงเข้าปล้นเมืองปะกัน ท้าวเจืองจึงต้องตามไปจัดการ ได้ทำศึกกับพระยาฟ้าฮ่วน ท้าวตายืน ท้าวตาทอกเจ็ดไห ตลอดจนพวกผี และแกนลอ ท้าวฮุ่งหรือเจืองต่อสู้จนสุดกำลัง หมดแรงถูกปลงพระชนม์กลางสนามรบ

เมื่อสิ้นพระชนม์แล้วท้าวฮุ่งหรือเจืองได้ไปกำเนิดบนสวรรค์มีกองทัพที่ยิ่งใหญ่และไพร่พลเป็นจำนวนมาก บรรดาแม่ทัพนายกองและทหารต่างก็เป็นทหารเดิมที่เคยทำสงครามร่วมกันเมื่อครั้งที่มีชีวิตเป็นมนุษย์อยู่นั่นเอง บนสวรรค์นั้นท้าวฮุ่งหรือเจืองได้ทำศึกบนสวรรค์หลายครั้งได้รับชัยชนะมีเมืองขึ้นเป็นจำนวนมาก

วีรกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของการทำศึกสงครามในสมัยโบราณก็คือการกระทำยุทธหัตถีหรือการชนช้าง ในมหากาพย์ท้าวฮุ่งหรือเจืองได้พรรณนาการกระทำยุทธหัตถีของท้าวฮุ่งหรือเจืองไว้หลายครั้งมีทั้งได้รับชัยชนะและพ่ายแพ้ตอนสิ้นพระชนม์การชนช้างหรือยุทธหัตถีที่สำคัญของท้าวฮุ่งมีดังต่อไปนี้

ครั้งแรกเป็นการกระทำยุทธหัตถีกับท้าวกว่าและตัดคอท้าวกว่าได้เป็นวีรกรรมอันห้าวหาญของท้าวฮุ่งที่ได้แสดงความสามารถให้ลูกกับป้าเห็น สามารถช่วยเหลือชาวนครเงินยางได้อย่างกล้าหาญ และเป็นการกอบกู้เกียรติ ศักดิ์ศรีลูกผู้หญิงให้กับนางอ้าว

ต่อมาท้าวฮุ่งยกพลไปตีเมืองปะกัน กล่าวคือหลังจากที่ตีฝ่าวงล้อมของพวกแกวปะกันเพื่อเข้าไปช่วยเมืองเงินยางได้แล้วก็ยกกองทัพตามไปตีเมืองปะกันและได้ชนช้าง กับพวกแกวจนได้ชัยชนะและยึดเอาเมืองได้

อีกไม่นานท้าวฮุ่งยกทัพไปตีเมืองตุมวางเพื่อช่วยเหลือพวกข้าพวง ศึกรครั้งนี้ได้ขยายวงกว้างออกไปอย่างกว้างขวาง ท้าวฮุ่งต้องทำศึกกับพระยาฟ้าฮ่วน ท้าวตายืน ท้าวตาทอกเจ็ดไห ตลอดจนพวกผี และแกนลอ ท้าวฮุ่งต่อสู้จนสุดกำลัง หมดแรงถูกปลงพระชนม์ สิ้นพระชนม์กลางสนามรบ (ชูศักดิ์ สุกรนันท์, 2553 : 124-125)

บทสรุป

จะเห็นได้ว่าท้าวฮุ่งหรือเจือง มีพฤติกรรมที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง ในสมัยนั้นเป็นอย่างดียิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบ้านแปลงเมือง การปกครองดูแลไพร่ฟ้าประชาชน การอบรมสั่งสอนศิลาธรรมจรรยา การสร้างแบบแผนพฤติกรรม วิธีชีวิต จารีต ประเพณี การนับถือผีและบรรพบุรุษ การป้องกันบ้านเมืองของตนเอง การทำสงครามขยายอาณาเขตประกาศแสนยานุภาพ การป้องกันบ้านเมืองในกลุ่มเครือญาติของนครรัฐต่างๆ โดยเฉพาะกรณีที่ได้ไปช่วยลุงซิมทำศึกเพื่อรักษาเกียรติยศเกียรติยศช่วยรักษาศักดิ์ศรีลูกผู้หญิงซึ่งเป็นขัตติยนารีของ นางอ้ว การพิทักษ์รักษาพวกข้าพวงดำที่มีบุญคุณ การต่อสู้เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายเพื่อชาติบ้านเมืองและกรณีสุดท้าย ท้าวฮุ่งเจืองได้ออกสู้รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารหาญ จนถึงวาระสุดท้ายทรงเสียสละพระชนม์ชีพเพื่อชาติบ้านเมืองอย่างสมพระเกียรติแห่งวีรบุรุษ สมควรได้รับการยกย่องเป็นวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

.....

บรรณานุกรม

- จิตร ภูมิศักดิ์. ขุนเจือง:ชาวเสียมแห่งลุ่มน้ำกก. (2538). ใน สุจิตต์ วงษ์เทศ(บรรณาธิการ). **ท้าวฮุ่งขุนเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขง**. กรุงเทพฯ: มติชน. 118-149.
- จินตนา ยศสุนทร,คุณหญิง. (2521). **ประวัติศาสตร์ศรีสะเกษ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูศักดิ์ ศุภรินทร์. (2553). **วรรณคดีวีรบุรุษไทยและลาว**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดวงเดือน บุญญาวง. (2540). **แนวคิดและฮีดคอง ท้าวฮุ่งท้าวเจือง**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ธวัช ปุณโณทก. (2541). **ท้าวฮุ่งขุนเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขงกับการรับรู้ในเอกสารประวัติศาสตร์ของล้านช้าง**. **ตำนานเกี่ยวกับท้าวฮุ่งหรือเจือง : มิติทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา. 76-95.
- ธิดา สาระยา.จาก-หนังสือเก่าถึง-ขุนเจือง. (2538). ใน พรหมแดนของชนชาติ ใน สุจิตต์ วงษ์เทศ (บรรณาธิการ) **ท้าวฮุ่งขุนเจืองวีรบุรุษสองฝั่งโขง**. กรุงเทพฯ: มติชน. 150-180.
- ประคอง นิมมานเหมินทร์. (2538). **มหากาพย์เรื่องท้าวบาเจือง: มหากาพย์สองฝั่งโขง**. ใน สุจิตต์ วงษ์เทศ (บรรณาธิการ) **ท้าวฮุ่งขุนเจืองวีรบุรุษสองฝั่งโขง**. กรุงเทพฯ: มติชน. 76-95.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2542). **พระร่วงในประวัติศาสตร์และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม**. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**, 16(12), 212-216.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2538). **ศิลปะวัฒนธรรมฉบับพิเศษ มหากาพย์ของอุษาคเนย์ ท้าวฮุ่ง ขุนเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขง**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สิลา วีระวงส์และสุจิตต์ วงษ์เทศ. (2548). **ท้าวฮุ่ง ขุนเจือง : วีรบุรุษสองฝั่งโขง**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สิลา วีระวงส์และสุจิตต์ วงษ์เทศ. (2548). **ท้าวฮุ่ง ขุนเจือง มหากาพย์ของอุษาคเนย์**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สิลา วีระวง. (ม.ป.ป.). **มหากาพย์ท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองฉบับสมบูรณ์**. เวียงจันทน์ : สถาบันค้นคว้าศิลปะวันนะคะดี. คณะก้ำมะการค้นคว้าวิหะยาสาตสังคัมแห่งลัด.
- สิลา วีระวง มหากาพย์ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง. (1994). **เวียงจันทน์ : สถาบันค้นคว้า ศิลปะวันนะคะดี. คณะก้ำมะการ ค้นคว้าวิหะยาสาตสังคัมแห่งลัด.**